

זכרון עולם
האשה
החשובה ודפית
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

מאורות
הדף היומי
עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם
איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חולם סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

מסכת בבא קמא ס"ו-ע"ב ♦ אהלות ג', ו' - ד', א'

בס"ד, כ"ו טבת תשפ"ד

גליון מס' 1285

השבוע בגליון

♦ מה קרה למקווה כשהוסיפו לו ברזלים?
♦ מקווה מבטון
♦ המקווה הלונדוני
♦ חובה להציל גנב מן הסכנה
♦ לרופף חבלי כביסה כמלכות לגנב
♦ שני טעמים להרחקת בני אדם מקברים

♦ דירות להשכרה בסוכטשוב
♦ מגורים בבניין שנבנה מעצי כנסיה
♦ כיצד נבחר את רמת חיינו הכלכלית?
♦ מאכליו של לומד תורה
♦ מעלת לימוד תורה מתוך הדחק
♦ תלמיד חכם אינו רשאי להתענות

♦ מיהו רבי זכריה ב"ר ידידיה?
♦ לא כל מצבה היא סימן לקבר

♦ דף ס/זא קבעו ולבסוף חקקו
♦ מה קרה למקווה כשהוסיפו לו ברזלים?

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

מדוע בכתה אמו של ה"חפץ חיים"?

רבים הם הסיפורים והמעשיות על אמהות הדורות שעברו, אשר עשו כל שביכלתן כדי לאפשר לבניהן ללמוד תורה, ולא פעם שלחו את בניהן במסירות נפש ללמוד תורה מפי ראש ישיבה ששכנה בארץ רחוקה. בשעה שעמד בנן על מפתן הדלת, כשבדידו מזוודה מרופטת, שהכילה כמה בגדים בלויים שקופלו באהבה שאין לה קץ ופרוטות מספר שהצליחה האם לחסוך מפת לחמה הצר, ידעו רבות מהן כי ככל הנראה למשך תקופה ארוכה וממושכת לא יזכו לראות את זיו פניו של הילד הרך בשנים שנתלש מביתו החמים והאהוב. ואף על פי כן. **ראש** ישיבה נכבד, מצאצאיו של החפץ חיים, שיתף את קהל שומעי לקחו על אודות הנהגתה המופלאה והפשוטה של אמו של החפץ חיים, וכה היו דבריו:

"סידור תפילה עתיק יומין שוכן בבית, אותו קיבלתי מאימי, בתו של החפץ חיים, זכר צדיק וקדוש לברכה.

בשער הסידור כתוב שמה של בעלת הסידור, הלא היא אמו של החפץ חיים. יום אחד התבוננתי היטב בכתב היד הגדול והעגלגל, המסגיר את גילו הרך של הכותב. הבאתי את הסידור לאימי ושאלתי אותה אם יודעת היא מיהו הילד שכתב את שמה של הסבתא על הסידור. היא השיבה בחיוב: כן. כתב יד זה, הוא של אבי זצ"ל, החפץ חיים בכבודו ובעצמו שכתב לאמו את שמה על סידורה, משום שהיא ידעה רק לקרוא אך לא לכתוב! כרבות מנשות ישראל הצנועות והכשרות בתקופתה, ועל כן ביקשה מבנה הקטן ישראלקה, שהיה בן שש, שיכתוב את שמה.

דף ס/זא קבעו ולבסוף חקקו

מה קרה למקווה כשהוסיפו לו ברזלים?

מבואר בסוגייתנו כי גם אם כלי חובר לקרקע באופן קבוע, אין דינו של הכלי משתנה לעולם, ולפיכך הוא ממשיך לקבל טומאה גם לאחר חיבורו לקרקע ואין הוא נחשב כחלק מן הקרקע, שכידוע, אינה מקבלת טומאה. עם זאת, כאשר חיברו אל הקרקע חפץ שאינו כלי, כגון אבן, ולאחר חיבורו אל הקרקע חקקו באבן צורת כלי, אין הכלי החקוק נחשב ככלי אלא לגבי דינים מדאורייתא, אך לגבי דינים מדרבנן הוא נחשב כקרקע.

סוגייתנו מהווה כר נרחב לדיון מסועף בין גדולי הפוסקים, שנדרשו לתרץ את דברי סוגייתנו הסותרים את דברי הגמרא במסכת בבא בתרא (ס/זא). למעשה, הנודע ביהודה (תניא ס' קמ"ב) והגר"א (באור הגר"א ס' ר"א ס"ק ל"ד) פסקו, שיש להחמיר כדברי סוגייתנו, שלגבי הלכות מדאורייתא אין להתייחס אל הכלי המחובר לקרקע כקרקע.

הכרעת הנודע ביהודה והגר"א השפיעה הלכה למעשה במקומות מגורים רבים של יהודים ברחבי העולם, אשר ביקשו לבנות בהם מקוואות בצמוד לגדות הנהרות, אך פעמים חפירה על שפת נהר נתקלת בקשיים מרובים, והיו שהציעו להביא חפצים קשיחים אל שפת הנהר, לחברם לקרקע ולאחר מכן לחקוק בהם כלי קיבול למים. אולם, מאחר שהפוסקים הכריעו, כי לגבי דינים מדאורייתא יש להתייחס אליהם כאל כלי ולא כאל קרקע, מקווה זה פסול, שהרי מן התורה אין הטבילה מועילה אלא במים המכונסים בקרקע ולא בכלי (תורת כהנים ויקרא יא/לו).

מקווה מבטון: כאשר אנו מתבוננים במקוואות של ימינו העשויים מבטון, יש להבין מדוע המקווה כשר, הרי יציקת הבטון יצרה בור מים שהוא בעצם כלי גדול המחובר לקרקע, וטבילה בכלי, כאמור, אינה מועילה.

למעשה יש להבדיל בין שני סוגי מקוואות העשויים מבטון. בעבר, היו נוהגים ליצוק בטון בלבד, ללא תוספת של ברזל בניין. על עשיית מקוה באופן זה כתבו הפוסקים (שו"ת צמח צדק י"ד ס' קע"ב, שו"ת מהרש"ם ח"ב ס' ק"ב), שאין בור המים נחשב כלי, שהרי אם ינסו להרימו הוא יתפורר, ולפיכך, המקום היחיד שבו הוא יכול לאכלס מים הינו הקרקע, וממילא הקרקע נחשבת כמקומו הקבוע של בור המים ודינו כקרקע.

המקווה הלונדוני: אולם בשנת תרצ"ג, כאשר התעוררו פקפוקים על המקווה הישן שבלונדון, נבנה שם מקווה חדש, ולראשונה בבניית מקוואות, שילבו ברזל בניין ביציקת הבטון (מוריה שנה ח' במבוא לתשובת מהר"ם שפירא). עתה, כאשר נוצרה אפשרות פיזית להעתיק את בור המים ממקום למקום, שהרי הבטון והברזל יוצרים חומר חזק שאינו מתפורר, התעוררה מחלוקת רבתי בין הפוסקים.

היו שהכריעו, כי מקווה זה פסול לשימוש. כדעתם סבר גם הגר"י וויס זצ"ל, שאף מספר, שכאשר עמד בראש בניית מקווה מפוארת, התנה עם קבלן הבנייה שלא ישתמש בברזל לצורך

עילוי נשמת

מרת **יידל עליזה מי-זהב** ע"ה
בת הר"ר מאיר ז"ל נלב"ע כ"ז בטבת תשנ"ז
תנצב"ה

הונצחה ע"י בניה ידידינו הר"ר **מנחם ואוריאל מי-זהב** ומשפחותיהם שיחיו

עילוי נשמת

הר"ר **אהרון מזוז** ז"ל
ב"ר יוסף וקמונה ז"ל נלב"ע כ"ח בטבת
תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידינו הר"ר **מאיר מזוז** שיחיו

בניית בור המים. אולם הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל ופוסקים רבים אחרים התירו את השימוש בבור מים שיצוק מבטון ומברזל.

עיקר סברתם של המתירים את השימוש במקווה העשוי מבטון ומברזל מתבסס על כך, שאמנם אפשר לטלטל את בור המים ממקום למקום, אך הואיל ואין דרך העולם לעשות כן, ולא נשמע כדבר הזה, בטל בור המים לקרקע ואין דינו ככלי (נ"ע בשבט הלוי ח"ה שכתב להקל. בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"א שזן לגבי הברזלים האם הם מקבלים טומאה, ומצדד להקל. ועיין בדברי יואל יו"ד סי' ע"ז ובמנחת פיתים יו"ד סימן רע"א שפוסל).

דף סט/א/הלעיטהו לרשע וימות

הכנת מלכודת לתפיסת גנבים

מבואר בסוגייתנו שבעל כרם רבעי צריך לציין אותו בפיוזר רגבי אדמה סביב הכרם, כדי שלא יכשלו בני אדם באכילת פירותיו מחוץ לירושלים בלא פדיון. גם מטע של פירות ערלה יש לציין על ידי פיוזר חרסית [שברי רעפים - רש"י] סביבו. אולם לדעת רבי שמעון בן גמליאל, הצורך בעשיית סימנים על פירות ערלה ופירות רבעי הוא בשנת השמיטה בלבד, אשר בה פירות השדה הם הפקר ומותר לכל אדם ליטול מהם ללא רשות בעל השדה, אך בשאר שנים, "הלעיטהו לרשע וימות", כלומר: מאחר שהנטול את הפירות בלי רשות הבעלים הרי הוא גנב, אין אנו מצווים למנוע אותו מאיסור.

הטעם ל"הלעיטהו לרשע וימות": רבים הם המפרשים הטורחים לבאר מדוע לדעת רבי שמעון בן גמליאל אין מצווה להזהיר את היהודי שלא יכשל באיסור, כפי שאנו מצווים על כך בכל התורה. הש"ך (יו"ד קנ"א ס"ק ו', עיי"ש בדגול מרבבה) מבאר שאמנם מצווה על כל יהודי להזהיר את רעהו לבל יעבור על איסור, אך כאשר הלה עומד לעבור עבירה במזיד אין אנו מצווים למנוע אותו מכך. מעניין גם לציין את דברי החזון איש (דמאי ס"ח ס"ק ט') המבאר שיהודי צריך להרגיש שעל ממון הזולת תלוי שלט ענק: "גזל! אסור לקחת!" ואם הגנב אינו שת את ליבו לכך, אין מוטל עלינו להתאמץ ולהודיע לו שבמעשהו הוא עלול לעבור על איסור נוסף.

עם כל זאת, דעתו של בעל חוות יאיר אינה נוחה מהסבר כלשהו והוא נותר בתמיהתו, מדוע באמת אין מצווה להפריש גם אדם זה מאיסור. שאלה זו ניקרה עמוקות בליבו של החוות יאיר (שו"ת, סימן קפ"ה וסימן קמ"ב), עד שהוא מסיים ואומר: **"ומי שיעלה ארוכה למכתו, רופא אומן יקרא"**.

הכנת מלכודת לתפיסת גנבים: על כל פנים, יש לברר, האם כשם שאין חובה להתריע בפני גנב על איסור הכרוך ב"מלאכתו", כך גם אין צורך להתריע בפניו על תקלות שונות העלולות להקרות בדרכו, כאשר הוא ייכנס למקום הגניבה? ואולי גם מותר להציב איזו שהיא מלכודת לגנב ממנה הוא עלול להנזק?

במסכת דרך ארץ רבה (פ"ה) מסופר, שרבי יהושע הלך אורח בעליית ביתו, וכדי שהאורח, שלא היה מוכר לו אם אדם הגון הוא אם לאו, לא יוכל ליטול חפצים ולהמלט בחשכת הליל, נטל רבי יהושע את הסולם המוביל אל עליית הבית וממנה. ואכן, האורח לא אכזב, ובחצות הלילה כאשר ביקש להימלט עם שללו הרב, הוא לא הרגיש בהעדרו של הסולם, ובשעה שהוריד את רגליו כדי להניח על שלבי הסולם, הוא נפל ושבר את מפרקתו. הרי לנו, לכאורה, כי מותר להטמין מלכודת לגנב.

אולם, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל כתב (שו"ת מנחת שלמה ח"ג ס' ק"ה), כי אסור להטמין מלכודת העלולה לגרום חבלות לגנב. לדבריו, גם רבי יהושע לא התכוון להטמין מלכודת לאורחו, שהרי אילו היה הלה מתבונן קמעא, הוא היה מבחין בהעדרו של הסולם. וכל כוונתו של רבי יהושע היתה לאלץ את האורח להמתין בעליית הגג עד שיתעוררו בני הבית בשחרית, אך לא כדי שישבור את מפרקתו או איבר חיוני אחר.

חובה להציל גנב מן הסכנה: לא זו בלבד שאין לגרום פציעות וחבלות לגנב, אלא גם כתב הפתחי תשובה (יו"ד ס' רנ"א ס"ק א'), שלדעת פוסקים רבים, גם אם גנב ידוע ומפורסם נקלע לסכנה, **חובה להצילו**, שהרי הוא מומר לתאבון ולא מומר להכעיס.

לרופף חבלי כביסה כמלכודת לגנב: באחת משכונות בני ברק פעל גנב סדרתי, שנהג להעזר בחבלי הכביסה, כשהוא מקפץ בלוליינות מחבל כביסה אחד לרעהו. אחד התושבים הגה רעיון מבריק, ולפיו, ירופפו דיירי הקומות העליונות את חבלי הכביסה, וכך, הגנב יטפס, יקפוץ, יתלה על חבל רופף, יצנח ארצה ו...

אולם, ישראל מאמינים בני מאמינים, אינם פועלים בלא להתייעץ עם רבנים, שהורו להם כי הדבר אסור לחלוטין, שהרי אם מצווה לסייע לגנב שנקלע לסכנה, ודאי שאין להכניסו אליה (ספר חכם לב י"ק מצוות). רב פיקח מתושבי העיר, יעץ לתושבי השכונה, כי אם אין ברצונם ליפול כפרי בשל לידי הגנב, עליהם למחר ולהסיר את חבלי הכביסה לחלוטין, כפי שנהג רבי יהושע, שהסיר את הסולם מעליית הגג.

דף סט/א/ושל קברות בסיד

האם תחת כל מצבה טמון מת?

סוגייתנו מציינת דרכים שונות להזהיר את האדם להתרחק מן העבירה, ומן האפשרות להכשל בה בלא יודעין. בין יתר ההרחקות, נהגו לצבוע את סביבות הקבר בסיד לבן, שצבעו כצבע עצמות המתים, כדי להזהיר ולהתריע, כי במקום זה טמון מת.

משכבר החזקתי את הסידור ביד, רפרפתי בדפיו הצהובים מיושן, ופה ושם נגלו לעיני כתמים שיצרו שקערוריות בדפי הסידור, היו אף מילים שנשטטו מעט מדמעות שזלגו עליהן.

אימי שהבחנה במעשי, סיפרה לי כך: על סבתי, אמו של החפץ חיים, לא תמצא אף אדם שיאמר לך שהיא היתה בעלת ניסים, צדקנית מפורסמת וכיוצא בזה, אבל אני זוכרת שבשלהי ימיה, כאשר כבר נתפרסם שמעו של בנה בכל רחבי העולם, נגשו אליה אחדים ממקורביו של החפץ חיים ובקשו לשאול את פיה, במה זכתה לבן שיאיר את עיני העולם. היא, שלא תלתה זכות זו במעשיה, השיבה להם כי אל להם להפנות שאלה זו אליה, שכן, לא זכור לה דבר מיוחד שהיא יכולה לייחס לעובדת זכיותה המופלאה. הנוכחים ניצלו את ההזדמנות, ושבו והפצירו בה, שמא בכל זאת, יש איזה מעשה קטן שאת אינך מייחסת לו חשיבות אך יש בו כדי להאיר את התעלומה? לא! לא! איני זוכרת. אבל אם אתם שואלים אני יכולה לומר לכם דבר פעוט אחד: לפני חתונתי, ביקשה אימי המנוחה לשוחח עמי קצרות, וכה היו דבריה: בתי! הקשיבי לדברי. אנו מצווים לגדל את בנינו לתורה וליראת שמים. על כן אני מבקשת ממך: בכל עת פנויה, טלי סידור זה לדייך, והעתירי תפילה לפני בורא העולם שתזכי לגדל את ילדיך לתורה וליראת שמים, ואל תשכחי להויל דמעות בעת תפילתך. בסיום דבריה, העניקה לי סידור ובו תפילות וספר תהלים. זה כל מה שעשיתי, סיימה בתמימות אמו של החפץ חיים. בכל פעם שסיימתי את עבודות הבית, או אף כאשר הנחתי סיר תפוחי אדמה על האש והמתנתי כמה דקות לסיום הבישול, הייתי נוטלת את הסידור שקיבלתי מאימי ע"ה ובוכה בדמעות שליש לרבש"ע שיחון את עיניו של ישראלקה שלי ואזכה לגדל אותו לתלמיד חכם וירא שמים.

מזטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחזכים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד
עכשיו! *3029

חודש ראשון התנסות חינם

אלו הן הדמעות שהרטיבו את הסידור הזה, אמרה בתו של החפץ חיים, דמעות של אמה יהודיה ששזרה לכל אורך חייה את מאוויה היחיד, לראות את בנה גדל בתורה וביראת שמים, ואכן זכתה לכך.
יתן הקב"ה בלבנו את התבונה להעתיך ולבקש עבור צאצאנו שיזכו לגדול בתורה וביראת שמים.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק.
פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ס"ו/האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף
כחו של מנהיג

עשרים ושניים שנה, מספרת הגמרא בסוגייתנו, התקשה רב יוסף בקושיה ששאלו חבריו רבה. רק כאשר הוא התמנה לראש ישיבה, בו ביום הוא תירצה.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהעמיק לחקור ולדרוש במאמרי חז"ל ובהליכותיהם מעורר, כי הדברים טעונים הסבר, מה השתנה בו ברב יוסף ביום שהתמנה לראש ישיבה. האם נתווספה לו תובנה חדשה, הסתכלות אחרת, שאיתה עלה בידו לתרץ קושיה שבמהלך עשרים ושנים שנה לא עלה בידו ליישב?

לפני שמיישב הגאון שאלה זו, הוא מקשה גם על הגמרא במסכת סנהדרין (נב/א) בה מובא, כי אחת מן הטענות כלפי נדב ואביהוא היתה על כך שהיו אומרים כלפי משה ואהרן: "מתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה נהניג את הדור". לכאורה, הרי נדב ואביהוא היו מגדולי דור דעה, וכפי שכתב רש"י שהיו שקולים כמשה ואהרן (ויקרא י/א). אם כן, האם ניתן להעלות על הדעת שכונתם היתה לשררה גרידא?

במאמר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, כי מדרכי שמים שכאשר אדם מתמנה על הציבור, הוא מקבל כוחות רוחניים למעלה ומעבר למדרגתו שלו, כדי שיוכל להנהיג את הציבור באופן הראוי ביותר. בשל כך ביקשו לעצמם נדב ואביהוא את שרביט הנהגת הדור, כדי להתעלות במדרגתם הרוחנית. כך גם רב יוסף, זכה לתרץ את הקושיה העצומה,

שני טעמים להרחקת בני אדם מקברים: מדברי הראשונים אנו למדים, כי יש שני טעמים להרחקת בני אדם מן הקברים. הרמב"ם (פי' המשניות, מעשר שני פ"ה/א) מפרש, שסיבת ההרחקה היא למנוע מהכהנים להיטמא בטומאת מת. לעומת זאת, רש"י (מועד קטן ה/א ד"ה "מציינין") מבאר, שההרחקה נועדה למנוע בני אדם הנושאים פירות תרומה מהגעה אל הקבר, כדי שלא יתגרם טומאה לפירות התרומה שהם נושאים עמם.

פרופסור נכבד לרפואה, פנה אל בעל ה"בנין ציון" (סי' קי"ט) ושאלתו בפיו: ברצונו להשרות גופת נפל בין שרף, וכך לשמרה במבחנת זכוכית למען תעמוד ימים רבים ללימוד חכמת הרפואה. וברצונו לדעת האם יש מניעה הלכתית לנהוג כך. כאשר אנו דנים בנושא זה, תחילה יש לברר, האם אין חובת קבורה גם על נפלים. ובכן, לדעת ה"מגן אברהם" (או"ח סי' תקכ"ו ס"ק כ'), מצווה וחובה לקבור נפל, ואין כל היתר לשמרו במבחנה. אולם, לדעת בעל "הגהות מימוניות" (רמב"ם, הלכות מילה, פ"א ס"ק י') אין מצווה ואין חובה לקבור נפלים.

עתה, לדעת הסוברים שאין מצווה לקבור נפל, יש איפוא לדון בשאלתו של הרופא שביקש לשמר את הנפל. לכאורה ההכרעה בנושא זה תלויה בטעמים שנזכרו לעיל לציון הקברים. שכן, אם כדברי רש"י, שסיבת ההרחקה מן הקברים היא כדי שלא יטמאו פירות תרומה, הרי בימינו מאחר שכולנו טמאי מתים, והתרומה טמאה בלאו הכי, אין כל עילה לאסור זאת. אולם, לטעמו של הרמב"ם שהרחקת בני אדם מן הקבר נועדה למנוע מהכהנים מלהיטמא בטומאת מת, סיבה זו קיימת גם בימינו, שהרי גם כיום, למרות שהכהנים טמאים בטומאת מת, הם מצווים שלא לטמא עצמם, ולפיכך, אין להתיר לפרופסור לשמר את גופת הנפל במבחנה, שהרי גופתו מטמאה.

אולם, בעל ה"בנין ציון" מכריע כי אמנם רש"י הזכיר טעם אחד בלבד, אך ודאי גם לדעתו ציון הקבר גם נועד להרחקת הכהנים ממנו, ואם כן לכל הדעות אין הפרופסור רשאי לשמר את גופת הנפל, אלא יש להביאה לקבר ישראל.

מיהו רבי זכריה ב"ר ידידיה? בהקשר לכך מעניין להוסיף, שאף שיש חובה לציון את הקברות, מכל מקום, לא כל מצבה מציינת בהכרח שתחתיה טמון בר מינן. היה זה בימי ה"חתם סופר", כאשר יהודי התיידד עם שכנו הגוי ונכנס בקביעות לבקרו בביתו. והנה, באחד מביקוריו הוא מצא בחצר להפתעתו לוח אבן. משהפך היהודי את הלוח, הוא גילה כי לפניו מצבה עליה כתוב: "פ.ב. איש הגון ר' זכריה ב"ר ידידיה נפטר בעיה"כ לשנת קנ"ט לפ"ק". השכן היהודי, שהיה כהן, שיגר את שאלתו אל ה"חתם סופר", שוירוהו האם יש לחשוש שמא בחצר קבור יהודי, ועליו להמנע מכניסה אל החצר כדי שלא להיטמא.

לא כל מצבה היא סימן לקבר: ה"חתם סופר" (ח"ב י"ד סי' של"ז) מאריך בתשובתו, ובתוך דבריו הוא מציין, כי מאחר שאין ידוע שחצירו של הגוי שמשה כמקום קבורה של נפטרים יהודים, וכמו כן המצבה היתה מונחת על פניה, על כן, אין להכריע שבמקום זה נקבר יהודי, מפני שיתכן שבביתו של הגוי התגורר בעבר מסתת מציבות שהכין מצבה לקברו של אותו יהודי, ובסופו של דבר היא נותרה ללא שימוש. וכמו כן, יתכן שביתו של הגוי שימש כמחסן של ה"חברא קדישא" ומצבה ישנה זו התגלגלה אל החצר. מכל מקום, מסיים ה"חתם סופר", כי אם ירצה הכהן להחמיר שלא לדרוך במקום המצבה, תבוא עליו הברכה.

דף עא/א בשלמא ע"ז ושור הנסקל

דירות להשכרה בסוכטשוב

בעיר סוכטשוב שבפולין עמדה כנסיה עתיקה ורעועה. בני הקהילה הנוצרית מכרו את המבנה לקבלן והלה החריב את הכנסיה ובנה בית מגורים תחתיה, תוך ניצול עצי הכנסיה לבניית הדירות החדשות. עם סיום הבנייה הועמדו הדירות להשכרה, אך יהודי המקום סירבו לשכור אותן כיון שהתברר להם שלבניית הכנסיה היו שותפים שני מומרים רח"ל, וכידוע, חפצי עבודה זרה אסורים בהנאה, כפי שגם מבואר בסוגייתנו. אמנם ההלכה קובעת (שולחן ערוך, י"ד, סימן קל"ט) שעבודה זרה של נכרי מותרת בהנאה משעה שהיא נהרסת ונחרבת, אך עבודה זרה של יהודי אסורה לעולם.

מצב היהודים קשה היה. לבד ממחסור במקומות מגורים איים עליהם כומר הכפר, שאם הם לא ישכרו דירות אלו, הוא יאסור על קהל עדתו לסחור איתם. בצר להם פנו יהודי העיר אל רבם, האדמו"ר מסוכטשוב, בעל אבני נזר זצ"ל, שיוורם כדת מה לעשות.

מגורים בבניין שנבנה מעצי כנסיה: בעל אבני נזר זצ"ל (שו"ת חו"מ סימן צ"ט), דן ארוכות בשאלה זו, והכריע כי בני קהילתו רשאים לשכור דירות בבניין, על אף שותפות שני המומרים בבניית הכנסיה. בהכרעתו מסתמך בעל אבני נזר על שיטת רש"י (גיטין מז/ב ד"ה טבל וחולין) שסובר כי כאשר ישנם מספר שותפים בממון מסויים, אזי כולם שותפים בכל הממון, ואין לכל אחד מהם חלק מוגדר בו. ומאחר שהמומרים היו מיעוט בקרב הנוצרים שבנו את הכנסיה, אם כן חלקם בכנסיה בטל ברוב, ועצי הבניין אינם אסורים בהנאה [אולם, לשיטת הסוברים, שלכל שותף יש חלק מוגדר בנכס אלא שאין ידוע מהו אותו חלק, אי אפשר לומר שחלקם של המומרים בטל בחלקם של הנוצרים, שהרי זה חלק שלם בפני עצמו. עיי"ש בדבריו באיזה מקרים עבודה זרה בטלה ברוב ומתי אינה בטלה].

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום,
זוכים בשפע גדול

"...ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה
הג"ר קניבסקי זצוק"ל
מרן ראש הישיבה
הג"ר אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: 3764

דף עב/א דלא אכלי בשרא דתורא

כיצד נבחר את רמת חיינו הכלכלית?

לפני מספר שנים סיכמו ביניהם בעל פה אברך ירושלמי ויהודי שנהנה מיגיע כפיו, על הסכם "יששכר וזבולון", שלפיו, מידי חודש בחודשו האברך הדחוק במזונותיו יקבל סכום הגון לפרנסתו, ובתמורה, זכות לימוד התורה תיזקף גם לטובת התומך הנדיב. כעבור תקופה מסוימת, ביקש האברך לבטל את ההסכם, אחר שלדבריו, עשה חשבון נפש והחליט, שלימוד תורה מתוך הדחק עדיף עשרות מונים על לימוד תורה מתוך הרווחה. הרה"ג ר' פנחס זביחי שליט"א שמביא נידון זה (שו"ת עטרת פז ח"א כרך ג' חו"מ סי' ט"ז), מונה בתחילת דבריו מקורות רבים מדברי חז"ל, המאריכים והמפליגים בשבחו של העוסק בתורה מתוך הדחק, וביניהם את דברי רבי יהודה בריה דרב חיאי (סוטה מט/א), ש"כל תלמיד חכם העוסק בתורה מתוך הדחק תפילתו נשמעת". כמו כן אמר רבי אבהו (שם) ש"משביעין אותו מזיו השכינה", ו"אף אין הפרגוד ננעל בפניו", כדברי רב אחא בר חנינא (שם). ויש איפוא לברר, האם אכן ראוי לאדם ללמוד תורה מתוך הדחק גם כאשר עומדת בפניו האפשרות ללמוד תורה מתוך הרווחה.

מאכליו של לומד תורה: בעל אגרות משה (י"ד ח"ד סי' ל"ו), שדן גם הוא בנושא דומה, מציין את דברי רב נחמן בסוגייתנו, כי הכרעתו בעניין מסויים לא היתה מתוך יישוב הדעת, משום "דלא אכלי בשרא דתורא". כלומר, מאחר שהיה שרוי בתענית (תוס' ד"ה דלא), לא היה באפשרותו לאכול בשר בקר, ומשום כך לא עלה בידו לעיין כנדרש בנידון שהובא בפניו. הרי לנו שאכילת מאכלים המטיבים עם בריאות האדם והמוסיפים כח להוגה בתורה, משפרת את איכות לימודו. לפיכך, מאחר שמחובתו של לומד התורה ללמוד באיכות הגבוהה ביותר, כאשר עומדת בפניו אפשרות ללמוד מתוך הרווחה, אל יכניס עצמו לחיי דחק העלולים לפגוע בלימודו.

מעלת לימוד תורה מתוך הדחק: אמנם, כאמור, פעמים רבות שיבחו חז"ל את הלומדים תורה מתוך הדחק. אולם, כפי שניתן ללמוד מדברי רש"י (סוטה שם, ד"ה לחם צר) האומר: "במי הכתוב מדבר? במי שמזונותיו קשין עליו, ואף על פי כן יושב ועוסק בתורה", אין על הלומד תורה להביא את עצמו למצב של לימוד תורה מתוך הדחק. ואילו חז"ל שיבחו את זה שמזונותיו אינם מצויים, ובכל זאת הוא עוסק בתורה.

תלמיד חכם אינו רשאי להתענות: אכן, פסק השולחן ערוך (או"ח סי' תקע"א סעי' ב'): "תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית, מפני שממעט במלאכת שמים". כך גם מביא הביאור הלכה (סי' תקע"א) בשם "המקובל האלקי חסידא קדישא הרב ר"י לוריא אשכנזי ז"ל... כל מה שתמצא בסיגופים וכו' לא נזכרו אלא למי שאין עמלו בתורה אבל מי שתורתו אומנתו ויודע דעת ויראת ד' לא יחלש ולא יתבטל מלימודו".

מעניין גם לציין את תשובתו של הגר"ח מוואלאז'ין זצ"ל (מעשה רב שאילתא נ' עמ' ט"ו), שיעץ לתלמיד חכם לקבל את הצעת התמיכה הנכבדה שהוגשה לו על ידי יהודי אמיד, תמורת שיתופו בשכר לימוד התורה. זאת, משום שדחיית ההצעה עלולה להראות כצרות עין מצד התלמיד חכם, המוכן ללמוד תורה חצי יום, ובלבד שמלוא שכר לימוד התורה ייזקף לזכותו. לעומת זאת, הסכמה להצעת העשירי תגרום לו לעסוק בתורה יום שלם, ונמצא שם שמים מתרבה על ידו, וזוהי המטרה העיקרית לקיום המצוות.

ביום שנתמנה לראש ישיבה, כיון שבאותו יום ננסכו בו כוחות חדשים ורמים, שבעזרתם הוא התעלה במעלות התורה והיראה.

דף טז/ב קרבנו ולא הגזול

מהו "קרבנו"?

בסוגייתנו לומדת הגמרא מהפסוק "קרבנו", שקרבן גזול פסול, שהרי אין הוא "קרבנו" של הגב.

רש"י בפירושו על החומש (ויקרא א/ב) מבאר את הפסוק "אדם כי יקריב מכס" - "מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל". לכאורה, רש"י למד מן הפסוק "אדם כי יקריב", את שלומדת הגמרא בסוגייתנו מן הפסוק "קרבנו". ונשאלת השאלה, מדוע ראה רש"י צורך לדרוש זאת מפסוק אחר? ומה בא לימוד נוסף זה ללמדנו?

הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל שעומד על שאלה זו ("מכתב מאליהו" ח"א עמ' 126) מבאר, כי סוגייתנו היא המקור ללימוד הלכה זו, ואילו רש"י מגלה לנו יסוד בעבודת הקרבנות. והוא, כי מהות הקרבן, היא "הקריבה", שהאדם מקריב ומקריב את עצמו לקב"ה. מעלה זו שייכת רק באדם ש"נותן", לא באדם ה"נוטל", כי האדם שבלבו מקננת השאיפה ליטול מאחרים, אין בו את הכנות הדרושה כדי למסור את עצמו ולהקריב את עצמו לריבון העולמים. רק אדם הנקי מגזילה ראוי ונכון להקריב קרבן.

דף עב/א דלא אכלי בשרא דתורא

הסוס והעגלון

בסוגייתנו מסופר, שרב נחמן נמנע מלענות תשובה מושלמת על שאלה הלכתית, מאחר שבאותו יום הוא לא אכל בשר שור ולפיכך לא יכול היה לדקדק ולעיין בדבר.

הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל מספר בספרו מעשי למלך (ואתחנן אות ג') כי החפץ חיים זצ"ל התבטא ואמר בעניין חובתו של האדם לדאוג לבריאות גופו, כי האדם דומה לעגלון שמתפקידו להשיג על סוסו שלא ירעב, שהרי ממנו פרנסתו. כך גם על האדם להשיג על גופו, ולחזקו, שהרי הוא הכלי לעבודת הנשמה...

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המופת החדשה מבית מאורות:

קמע יומי מהווה הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאורות לחיים

בתוספת משנה והלכה יומית

ורגל בלבנו מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י וזוכים לחיים מאירים

ר"איד

התנא האלוקי רשב"י קורא לך: תאזין!

בסערת המצח

להצטרפות *3764 חייגו עכשיו

מבצע השקה למצטרפים חדשים משע"ד הבית 19.90 ₪

חודש ראשון ברבד 6 ש"ח

גדולי הדורות גילו כי הווה הקדוש משתמש בלשון 'תאזין', כי בלימוד מוסרי הווה מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עין בעין

ראונו לראות את מלכותו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת מרת **אדלה (איידל) האוזר** ע"ה ב"ר יונה פאטשוק ז"ל
נלב"ע כ"ו בטבת תשס"ד **תנצב"ה**
הנוצחה ע"י בנה ידידנו ר' שלמה האוזר שיחי

